
IRODALMI MÚZEUM

CSUKA ZOLTÁN LEVELEI TODOR MANOJLOVIĆNAK

Dragi moj Todore!

Ha misztikus telepátiában nem is hiszek, azt azonban hiszem, hogy vannak a léleknek rezdülései, amelyek eddig ismeretlen hullámhosszon eltalálnak a másik emberig, akit szeret. Tegnap este hallgattam meg Köpeczi Bélának a Kiadói Főigazgatóság vezetőjének előadását, amely a „magyar irodalom külföldön” címen hangzott el, s mert a hóvihár idő előtt hazakényszerített, hozzászólásomat s tanácsaimat ma délelőtt levélben írtam meg neki. A levél végén megemlítettem, hogy már a tegnapi esti előadás előtt megint felhívtam Kéry Lászlónak, a Pen Klub főtákosának figyelmét régi adósságunkra, hogy Téged meg kell hívni Pestre s László barátom azt tanácsolta: most ismét hívjam fel erre Köpeczi figyelmét, mert aktuálisnak tartja a dolgot. Nos, levelemben nyomatékosan felhívtam Köpeczi figyelmét, hogy a meghívást nem halaszthatjuk tovább.

A levél délután elment s én most, estefelé kaptam meg a Magyar Szó vasárnapi számát, amelyben Fehér Ferenc közli Rólad szóló cikkét, illetve interjúját. Így tudtam meg, hogy most vagy nyolcvan éves, amihez mindennek előtt őszinte szívből gratulálok, azzal a szívbéli kívánsággal, hogy jó egészségben még sokat alkoss és hamarosan Budapesten találkozhassunk. A cikket egyébként – utólag – holnap délelőtt expressz küldöm Köpeczinek. Remélem a meghívás most már hamarosan meglesz s mire az idő megenyhül, Te is jöhetsz, hogy régóta tervezett előadásodat itt Budapesten megtarthassuk. S akkor talán a Centrifugális táncost is teljes egészségben bemutathatjuk.

Ami engem illet, én most is sokat és nagy kedvvel dolgozom, jelenleg Krleža m. kir. honvéd novelláit fordítom. Jugoszláv irodalomtörténetem elkészült, most megy nyomdába és a nyár közepére megjelenik: rólad is szóltam benne.

A jugoszláv líra antológiája is nyomdában van, a kötetben megjelenő Manojlović verseket is én fordítottam. (Magad is átnézted a szöveget.)

Ha sikerül, az idén nyáron egy-két hónapra újból Jugoszláviába utazom, s remélem, ott is találkozni fogunk. Ezúttal nagy fába vágom a fejszét: a dalmáciai költészetből állítok össze antológiát a 16-századtól kezdve mindmáig; a kötet végén a fordító adja közre a huszas és ötvenes években írt dalmáciai verseit. (Apropos, emlékszel, amikor a Pen kongresszus idején együtt sétálgattunk éjszaka a dubrovniki kikötőben?)

Tódorom, egyelőre ennyit akartam közölni s most már biztosan hiszem, hogy a meghívást az idei év elején vagy nyarán megkapod. Én legalább is mindent el fogok követni, hogy a régi tervet végre-valahára nyélbe üssük.

Növéréd kezét csókolom, Téged pedig a régi,

Érdliget, 1963. febr. 6.

őszinte barátsággal ölel:
Csuka Zoltán

*

Drága jó Tósóm!

Nagy örömmel kaptam meg lapodat s hálásan köszönöm a kitüntetésemmel kapcsolatos jókívánságaidat. Remélem, hogy ez az elismerés azt jelenti, hogy a jövőben még intenzívebben folytathatjuk azt a munkát, amelyet néhányan már hosszú évtizedekkel ezelőtt kezdtünk, s íme, most végre az első gyümölcs-érés ideje is elkövetkezett. Igaz, közben volt néhány fagyos és gyümölcs- (vagy virág-)hervasztó időjárás is, de annál szebb a mostani eredmény.

A Commedia elhelyezésével kapcsolatban sem ülök „babéraitom” s minden reményem megvan arra, hogy a jövő színi évadban sikerül vagy Pesten, vagy legalább is Szegeden vagy más nagyobb város színházában bemutatnunk. Mindenesetre a Magvetőnél most ígéretet kaptam arra, hogy a Magvető negyedévenként megjelenő Almanachjában is napvilágot lát, s így legalább több helyre tudjuk eljuttatni. Biztosítalak, hogy a tárgyalásokat makacsul tovább folytatom s nem nyugszom addig, amíg eredménnyel nem jár.

Május végén, vagy három hetes tartózkodásra Noviszádra utazom (a Matičában búvárokodom Jaša Ignjatović monográfiámmal kapcsolatban s nagyon jól esnék, ha akkor átjárnél legalább egy napra Novisadra. Remélem, hogy addig jó hírekkel is tudok szolgálni.

A közeli viszontlátás reményében is kívánok minden jót, elsősorban jó egészséget és munkakedvet és

Érdliget, 1965. ápr. 30.

a régi, őszinte barátsággal ölel:
Csuka Zoltán

*

Kedves jó Tódorom!

Nagy örömmel kaptam meg lapodat s mindenek előtt jelentem: e hó 12-én, kedden este érkezem Noviszádra, ahol 14-ig este leszek, viszont 15–18 között Belgrádban leszek, ahol a háború utáni regény symposionjára kaptam meghívást. Ha esetleg Noviszádra jössz, a Forumnál találhatsz, ha pedig Belgrádba, akkor az Írószövetségben, illetve ott, ahol a jugoszláv regény symposionját tartják.

Talán mondanom sem kell, mennyire örvendek, ha találkozhatnánk s élőszóban is elmondhatnám, hogy a Commedia dell'arte egyelőre a Magvető almanachjában jelenik meg, de igyekszem színházat is találni a számára. Ha Devics barátommal esetleg Noviszádon találkozhatom, okvetlenül beszélek vele.

A Híd a Dráván másora júl. 4-én viharszünet miatt elmaradt, a múlt hét szombatján „ismételték” meg, ezúttal nem tört ki semmiféle vihar. A Te hangod és Kasié is kitűnő volt, ezen kívül még Mladen Leskovac szerepel saját hangjával. Igazán sajnálom, hogy a műsort nem hallottad, mert elsőrangú anyag volt, és minden bizonnyal nagy sikert is aratott. Legalább is a Népszavában nagyon jó kritika jelent meg róla.

Abban a reményben, hogy a találkoztót most, akár Noviszádon, akár Belgrádban, sikerül „nyélbe ütni”

Érdliget, 1965. okt. 7.

a régi szeretettel ölel:
Cs. Zoltán

*

Érdliget, 1968. Január 25.
Sárd u. 35.
Telefon: ÉRD, 197

Dragi moj Todore!

Prvo i prvo od svega srca Ti čestitam na tvojoj osamdesetipetoj rodjendan i želim Ti dobro zdravlje i raspoloženje na dalji rad. Na mnogaja ljeta! Osobito čestitam na lepo priznanje, i na životnu nagradu što si dobio. U duši i ja sam bio u tvom domu u društvu tvojih kolega i čvrsto stisnuo tvoju ruku.

A hír vétele után azonnal beszéltem a Magyar Rádió irodalmi osztályán Puskás Karcsi barátunkkal s elhatároztuk, hogy a Rádió is méltóképpen meg fog emlékezni a nevezetes évfordulóról. Vagy a rádióban legutóbb felvett nyilatkozatodból adunk egy részletet – amihez időszerű bevezetőt írok – vagy pedig a Commedia dell'artét rádiószerűsítjük (mert így túl hosszú lenne), illetve adunk belőle egy részletet és ahhoz írok bevezetőt. Én majd időben megírom Neked, mikor fogja a rádió sugározni, úgy, hogy otthon meghallgathatod.

Viszont az Európa könyvkiadónál javasoltam, hogy költészetedből a Modern könyvtárban adjunk válogatást, s ezt elvben el is fogadták. A kötet még ebben az évben megjelenék. Ezzel kapcsolatban azonban egy kérésem lenne Hozzád: megfelelő anyagra van szükségem, tehát versekre. Néhány versed már készen áll, de ezt ki kellene egészíteni. Arra kérek, vagy küldjél még nekem verseket, vagy pedig könyvet, amelyben a verseket megtalálhatom.

Ha mindez sikerül, lesz Budapesten annyi pénzed, hogy ismét feljöhess és itt tölthess pár kedves hetet. Remélem, hogy egészségi állapotod tavaszig javulni fog és ismét utazóképes leszel; Fehér Feri riportjában, sajnos, azt olvasom, hogy az idei kemény tél meglehetősen megviselt. De biztos vagyok benne, hogy nyár elejéig összeszeded magad s akkor megint feljöhetsz Pestre.

Egyelőre a magam részéről ennyit, még egyszer minden jót, sok új alkotást kívánok és a viszontlátásig is öllelek

a régi szeretettel:
Csuka Zoltán

*

Dragi moj Tošo!

Evo mene u Novom Sadu; odavde 14-og septembra (u ponedeljak) putujem u Beograd na simpozijum Vuka Karadžića. Tamo ću ostati do 20-og o. m. Možeš da me nađeš u Savezu Književnika ili kod Društva za srpskohrvatski jezik i književnost (Knez Mihajlova 35) gde je kancelarija i gde stanujem. Nadam se da ćeš doći i čemo se vidjeti.

Čeka i grli tebe tvoj stari:
Zoltán

12. IX. 1968.

JEGYZET

A *Híd* februári számában Egy barátság dokumentumai cím alatt Csuka Zoltánnak Todor Manojlovićnak írott öt levelét közöltük hasonmásban. Sajnos, a levelek hasonmásai olvashatatlanok, ezért közöljük újra a levelek szövegét.

B. I.